

20 otázok

1. Ktoré deti sú prijímané do waldorfských škôl?

V zásade sú waldorfské školy otvorené pre všetky deti – nezávisle od náboženského vyznania, etnického pôvodu, svetonázoru a výšky príjmu rodičov. Po obsiahlych informačných stretnutiach sa uskutoční s každým dieťaťom individuálny pohovor. Takisto môžu žiaci prestúpiť priamo do vyšších tried základných škôl.

2. Čím sa vôbec líšia waldorfské školy od bežných škôl?

Waldorfské školy chcú rozvinúť rovnomerne intelektuálne, kreatívne, umelecké, praktické a sociálne schopnosti detí a mladistvých. Od prvého školského roku sa waldorfskí žiaci učia dve cudzie reči. Chlapci a dievčatá štrikujú, šijú a strihajú spolu pri ručných prácach, a píliu, dlabú a brúsia v pracovných dielňach. V každej ôsmej triede naštudujú náročnú divadelnú hru a popasujú sa s vlastnou vybratou témou veľkej celoročnej práce z teórie a praxe. Odbory práce v záhrade a eurytmie sú pevnou súčasťou ich učebného plánu.

3. Kto bol Rudolf Steiner a čo má spoločné s waldorfskou pedagogikou?

Rudolf Steiner je zakladateľom waldorfskej pedagogiky. Emilt Molt, vlastník Waldorf Astoria, vtedajšej fabriky pre výrobu cigariet Waldorf Astoria, spolu s ním založil prvú waldorfskú školu v Štutgarte. Obsah a metóda waldorfskej pedagogiky spočívajú na poznatkoch Rudolfa Steinera o zákonitostiach vývinu detí a mladistvých a sú ďalej rozvíjané. Popri pedagogike našiel výskum Rudolfa Steinera uplatnenie v biodynamickom poľnohospodárstve, antropozofickej medicíne a umení.

4. Musí byť dieťa umelecky nadané, aby bolo vhodné pre waldorfskú školu?

Nie, waldorfská škola je školou pre všetky smery nadania. Nový výskum mozgu však dostatočne ukázal, že deti a mladiství získajú umeleckým cvičením mnohé kompetencie, ktoré presahujú ďaleko za konkrétnu aktivitu. Keď waldorfskí žiaci maľujú, kreslia, modelujú alebo hrajú na hudobné nástroje, ide pri tom predovšetkým o školenie diferencovaných vnemov a rozvinutie ich tvorivého potenciálu; prirodzene bude pritom braný ohľad na nadanie jednotlivého žiacka. Waldorfskí učitelia sa snažia rovnomerne rozvinúť rozumové schopnosti, kreativitu a samostatnú osobnosť svojich žiakov.

5. Nie je to tak, že na waldorfskú školu idú predovšetkým deti s poruchou učenia?

Nie. Vo waldorfskej škole sa učia deti so všetkými druhmi schopností, tak ako aj na štátnej škole, ibaže tu sú popri intelektuálnych schopnostiach s rovnakým dôrazom podporované a požadované aj sociálne a ručno-umelecké schopnosti. Individuálna podpora detí s osobitou potrebou asistencie je dôležitým pilierom waldorfskej

pedagogiky, ktorá je aplikovaná buď v školách s inkluzívnym konceptom alebo v osobitných liečebno-pedagogických školách.

6. Je pravda, že waldorfské školy majú vždy veľmi veľké triedy?

Týmto sa jednotlivé školy líšia, ale je pravda že niekedy sú triedy veľké. Vo viacerých predmetoch sú potom triedy rozdelené do dvoch alebo troch skupín. Deti, ktorým sa viac darí v jednom predmete, pomáhajú tým, ktorí to majú ťažšie. Žiakom, ktorí chápu veľmi rýchlo, dávajú učitelia ťažšie dodatočné úlohy. Vo veľkej triede vzniká množstvom rôznych osobností, temperamentov a vlastností detí počas deviatich školských rokov sociálne spoločenstvo, v ktorom sa mladí dospievajúci učia vzájomne, jeden od druhého.

7. Je pravda, že na waldorfských školách nie sú žiadne známky a žiadne prepadnutie?

Aj keď waldorfské školy nepoužívajú známky počas oboch stupňov základnej školy, sú žiacke práce samozrejme hodnotené. Namiesto známok tu stoja individuálne posudky, v ktorých sa učiteľ venuje rovnako osobnému vývinu ako aj pokroku v učení. Nepočíta sa teda iba so stavom vedomostí, ale celkovom vývine v určitom časovom období. Waldorfskí žiaci sa učia od prvého po deviaty ročník v stabilnom spoločenstve triedy, nezávisle od cieľa ukončiť školu: nikto sa cestou neprepadne.

8. Bez známok a prepadnutia sú deti potom vôbec motivované k učeniu?

Keďže je waldorfská výuka orientovaná predovšetkým na konanie a je prispôsobená príslušným vývinovým fázam, vyskytuje sa tento problém iba zriedkavo. Vlastnú iniciatívu nerozvinú deti a mladiství na základe vonkajšieho tlaku na výkon alebo zo strachu pred zlými známami, ale zo živého záujmu a osobného oduševnenia pre mnohoraké obsahy výuky. Tieto vytvára učiteľ kreatívne a tak, aby boli blízke životu, aby sa orientovali na svet osobnej skúsenosti detí a sprostredkovali im vlastné zážitky. Waldorfskí učitelia sa pripravujú na túto náročnú pedagogickú činnosť na osobitných seminároch a školách.

9. Nie je waldorfská pedagogika niečo ako mámenie blaženého sveta? Zvládnu potom žiaci prechod do "tvrdej reality"?

Prax ukazuje, že práve waldorfskí žiaci sú vzdelávateľmi osobitne cenení. V škole, ktorá neoslovuje iba intelektové schopnosti, sa už od prvého školského dňa rozvíjajú kľúčové kvalifikácie ako tímová práca, kreativita a schopnosť procesne myslieť. Rozsiahle štúdie absolventov ukazujú, že waldorfskí žiaci vo všetkých štúdijských a praktických oblastiach študujú a pracujú veľmi úspešne.

10. Je waldorfská škola drahšia?

Je princípom waldorfskej školy, neodmietnuť žiadne dieťa z finančných dôvodov. Náklady na vzdelávanie sú o niečo drahšie ako na štátnych školách a waldorfská škola na Slovensku síce dostáva rovnaký príspevok na žiaka ako štátna – no len na

zabezpečenie vyučovacieho procesu. Na budovu, zariadenie, investície, rozvoj, opravy (tzv. kapitálové náklady) musia waldorfské školy vyberať prostriedky od rodičov – na to štát neprispieva ani eurom. Aby predsa len umožnili návštevu školy všetkým deťom, vytvárajú učители a rodičia solidárne spoločenstvá, ktoré sú síce na jednotlivých školách vybavené rôzne, vždy sa ale snažia o to, aby vyrovnali rozdielne finančné možnosti rodín.

11. Waldorfské školy sa nazývajú “slobodné školy”. Znamená to, že sú tam deti vychovávané antiautoritatívne?

Pojem “slobodná škola” neznamená, že v nej nie sú žiadne pravidlá, ale že tieto školy majú veľkú pedagogickú autonómiu. Waldorfské učiteľky a učители vytvárajú na prvom stupni k svojim žiakom vzťah preniknutý “láskavou autoritou”. Deti hľadajú svoje hranice. Iba keď zažijú hranice dospelých, cítia sa na jednej strane isto a na druhej strane sa zažívajú ako oddelené osobnosti. V priebehu školskej dochádzky sa mení vzťah učiteľa a žiaka viac a viac k široko pojatému partnerstvu v učení.

12. Prečo majú deti počas prvých ôsmich rokov školskej dochádzky podľa možností toho istého triedneho učiteľa?

Deti sa môžu zdravo rozvinúť v spoločenstve, ktoré je preniknuté stabilitou a rytmom. Aby im v tom bol spoľahlivou oporou, sprevádza waldorfský triedny učiteľ “svoju” triedu podľa možností šesť až osem rokov a učí každé ráno aspoň prvé dve hodiny v dopoludní. V meniacich sa “epochách” približuje žiakom vždy počas niekoľkých týždňov látku z rôznych tematických oblastí. Pritom veľmi dobre spozná svojich žiakov a môže individuálne pristupovať k ich silným a slabým stránkam.

13. Čo sa myslí vyučovaním v epochách?

V prvých dvoch hodinách dopoludnia pracujú žiaci počas viacerých týždňov (3-5) intenzívne vždy na jednom predmete. Tak majú žiaci napríklad počas troch týždňov každé ráno dve hodiny matematiky, geografie, slovenčiny, dejepisu alebo iný hlavný predmet. Po niekoľkých týždňoch sa zmení obsah epochy na inú tému, aby sa s ňou žiak intenzívne spojil. Základné zručnosti ako počítanie alebo písanie upevňujú žiaci aj po epochovom vyučovaní, v stálych hodinách určených na precvičovanie. V náväznosti na epochu preberajú vyučovanie odborní učители v športe, cudzích rečiach, eurytmii, náboženstve, hudbe a v remeselní-umeleckej tvorbe.

14. Môže byť jeden učiteľ vôbec kvalifikovaný vo viacerých predmetoch?

Triedni učители na waldorfskej škole naozaj pokrývajú veľké spektrum predmetov. Sú na to cielene pripravovaní v osobitných vzdelávacích programoch, ktoré prebiehajú ako denné štúdium, alebo ako postgraduálne štúdium v náväznosti na vedecké vzdelanie na jednom zo seminárov certifikovaného waldorfského vzdelávania alebo na vysokej škole s waldorfskou kvalifikáciou. Pre triednych a odborných učiteľov aj učiteľov na druhom stupni platí rovnako, že ich vzdelanie musí byť minimálne rovnocenné so štátnym vzdelaním. Na prvom a druhom stupni neleží ťažisko vyučovania iba na sprostredkovaní odborných vedomostí, ale ide aj o to, umožniť

žiakom živý, na zážitky bohatý vzťah k učebným látkam. Tak môže byť učenie radosťou – po celý život.

15. Ako sú mladiství vo vyšších stupňoch pripravovaní na odborné povolanie?

Na vyššom stupni vyučujú mladistvých vo všetkých odboroch akademicky resp. remeselne vzdelaní učitelia. Praktické schopnosti, ktoré si žiaci počas celej školskej dochádzky osvojili, sú dopĺňané od ôsmej triedy rozličnými praxami: v poľnohospodárskej, lesníckej, zememeračskej, priemyselnej a sociálnej praxi získajú žiaci výslovne životu blízky základ vzdelania. Pritom neleží samotný zmysel praxí v nájdení si povolania, ale predovšetkým v cvičení dôležitých sociálnych schopností.

16. Nie je na prípravu na záver štúdia (v prípade waldorfskej strednej školy) príliš málo času ak prebiehajú praxe, žiaci hrajú divadlo a remeselne pracujú?

Je pravda, že tieto aktivity spolu s učebným rozvrhom znamenajú v mnohých štúdijných rokoch dvojitú záťaž. Skúsenosť ale ukazuje, že tým netrpia výkony pri skúškach. Pretože priemerné záverečné známky waldorfských žiakov sú v priemere minimálne na rovnakej úrovni ako u žiakov štátnych škôl.

17. Majú deti na waldorfských školách svetozorové vyučovanie?

Antropozofia vyvinutá Rudolfom Steinerom je pomôckou pri poznávaní pre učiteľov, nikdy ale predmetom výučby. Keďže je waldorfská škola nad-konfesijná škola, v prvom rade rodičia rozhodujú o tom, ktoré religiózne predmety má ich dieťa navštevovať. Neskôr o tom rozhodnú mladiství sami.

18. Čo to má spoločné s eurytmiou ako takou?

Eurytmia je pohybové umenie, ktoré je na waldorfských školách vyučované vo všetkých triedach. Na rozdiel od gymnastických, pantomimických alebo tanečných pohybov, ktoré môžu byť tvorené úplne slobodne, existuje v eurytmii pre každú hlásku a každý tón celkom určité gesto – jedná sa teda o reč a hudbu, ktorá je prostredníctvom eurytmie viditeľná. V hláskovej eurytmii predstavujú žiaci napríklad to, čo v básni žije v hláskach, a v tónovej eurytmii, čo žije v intervaloch tónov hudobnej kompozície.

19. Hrajú prírodné vedy na waldorfskej škole vôbec nejakú rolu? Ako je to s narábaním s počítačom u waldorfských žiakov?

Na waldorfskej škole stoja prírodovedné predmety s rovnakou dôležitosťou ako ostatné učebné predmety. Predmet informatika je pevnou súčasťou v učebnom pláne waldorfských škôl, pričom pedagógovia kladú dôraz na to, aby sa deti, predtým ako spoznajú virtuálne svety, zoznámili s prírodným svetom a rozvinuli svoje sociálne a tvorivé schopnosti. Na vyššom stupni je narábanie so softvérom a hardvérom pre každého waldorfského žiaka samozrejmosťou. Štúdia PISA o prírodných vedách

označila prírodovedné kompetencie waldorfských žiakov ako vysoko nadpriemerné a odvodzovala to bezprostredne z praktikovanej vyučovacej metódy.

20. Čo sa stane, ak sa rodina presťahuje?

Na Slovensku sú waldorfské školy iba v Bratislave a Košiciach. Kontakty nájdete na stránke waldorf.sk. Aj keď pri presťahovaní nie je garantované automatické prijatie žiaka, každá waldorfská škola sa o to bude snažiť. Zmena z a na štátnu školu síce znamená preorientovanie, je ale možná a určite nie je ojedinelá. Ak sa chcete presťahovať do zahraničia, v Českej republike je viac ako 15 waldorfských škôl, v Nemecku viac ako 225 (stav stred roka 2011) a na celom svete spolu viac než 1000 (stav august 2011). Tým sú waldorfské školy najväčším nadkonfesioným a neštátnym pedagogickým hnutím na svete.

Prevzaté z waldorf.sk